

De

NUMMER 12 /// JAARGANG 89 /// 7 MAART 2014

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

**Misbruik wordt
gestraft**

Kunst in de kerk

**De synode laat
vragen**

Met niet-christenen in gesprek over het geloof

Gesprekken voeren die doel treffen: hoe doe je dat?

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
drs. Bram Beute, drs. Janneke Burger- Niemeijer,
drs. Peter Hommes, drs. Erik Koning,
dr. Hans Schaeffer.

Brede redactie kernredactie plus dr. Rob van
Houwelingen, dr. Ad de Bruijne, Jan Westert

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie,
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat
met (abonnementen)administratie te maken
heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar
De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie |
www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 90

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 52,50 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-

Het abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

www.dereformatie.nl

Volg ons op Twitter
via #DeReformatie

www.facebook.com/dereformatie

DE WOESTIJN IN

TEKST: HELEEN SYTSMA, EINDREDACTEUR ///

Carnaval, hier in het zuiden van het land altijd uitbundig gevierd, is weer achter de rug. Afgelopen woensdag is de vastentijd begonnen. Elk jaar weer vraag ik me af wat het nut daarvan is en of ik eraan mee zal doen. Je voor een bepaalde periode iets ontzeggen en meer tijd nemen voor bezinning en gebed in de aanloop naar Goede Vrijdag en Pasen, is de algemene gedachte die achter het moderne vasten schuilgaat. Een mooi streven, maar voor mij geen doorslaggevend argument. Mijn zoektocht naar de zin van vasten leidde via de definitie van John Piper (*'express hunger for God in your body'*) naar een andere Amerikaanse auteur – ik ben helaas vergeten welke. Hij vergeleek de vastenperiode van veertig dagen waarmee Jezus zijn werkzame leven begon met de woestijnperiode van het volk Israël. Dat is een voor de hand liggend verband, omdat alle drie de Schriftgedeelten die Jezus ter verdediging aanhaalt in Matteüs 4 afkomstig zijn uit Deuteronomium. Via dat spoor – vasten is de woestijn ingaan – krijgt vasten een diepe spirituele betekenis.

De woestijnperiode van het volk Israël was hun leerschool: red je het met God alleen?

Je leert pas echt wat het betekent dat Jezus alles voor je is als je alleen Jezus nog maar over hebt. Die situatie kan je overkomen als je je baan, je geliefde, je aardse zekerheid kwijtraakt. Hoe zwaar ook, lijden en verdriet kunnen een instrument zijn waarmee God de aandacht op Zichzelf vestigt. Een dergelijke 'woestijnsituatie' hóef je niet op te zoeken, want in Hem ben je vrij van verplichtingen, maar je kúnt haar wel opzoeken door ervoor te kiezen om te vasten. Dat helpt je dan om aan den lijve te ondervinden: 'Je hebt niet meer dan mijn genade nodig, want kracht wordt zichtbaar in zwakheid' (2 Kor. 12:9).

IN DIT NUMMER

244

DOORSLAGGEVEND

GETUIGEN

Op 7 januari jl. nam Kees Haak afscheid als docent evangelistiek en missiologie aan de TU Kampen. Zijn afscheidscollege heeft hij bewerkt tot een boeiend artikel over getuigen van je geloof. 'God liet Zich niet door afwijzing uit het veld slaan; volg zijn voorbeeld.'

250

OEFENING BAART VRUCHT

Hoe benutten wij de kansen die God ons geeft om mensen te vertellen over Jezus Christus? Bas Luiten beschrijft wat het met een gemeente doet als je je daadwerkelijk oefent in het gesprek met niet-christenen, en ook wat het gevolg is als je dat niet doet.

256

MISBRUIK WORDT

GESTRAFT

In dit nummer bijdragen van drie nieuwe auteurs: ds. Jeroen Sytsma (pag. 254), ds. Gerbram Heek (pag. 261), en dr. Wolter Rose. De laatste gaat in de rubriek Bijbeltaal dieper in op de betekenis van de woorden: 'maar die niet alles ongestraft laat' in Exodus 34:7.

EN VERDER

253 ERVARINGEN VAN EEN EE IV-CURSIST /// 254 WANDELEN MET GOD EEN BLOKJE OM MET GOD /// 258 BOEKBESPREKING GELOOF DAT ERTOE DOET /// 260 ZING EEN NIEUW LIED EEN CALVINISTISCHE VERADEMING /// 261 COLUMN KUNST IN DE KERK /// 262 VARIATIES OP EEN SYNODE DE SYNODE LAAT VRAGEN /// 264 UIT DE KERKEN /// 264 MEEDENKEN MET DE REFORMATIE

Doorslaggevend getuigen

TEKST: KEES HAAK, TOT VOOR KORT UNIVERSITAIR DOCENT EVANGELISTIEK EN MISSIOLOGIE AAN DE TU KAMPEN' ///

Sprekend met een ander over Jezus begint met luisteren, dubbel luisteren zelfs: eerst tot je laten doordringen wat God zegt, meevibreren met de genade die in Jezus op aarde kwam. Daarna probeer je je gesprekspartner te leren kennen door goed naar haar/hem te luisteren. Je kruipt zoveel mogelijk in haar/zijn huid. Dan pas mag je rekenen op gesprekken die ook doel treffen.

Een gesprek aanknopen is een proces van ontmoetingen starten dat lang kan duren. Dit artikel schetst eerst de visie achter elke missionaire benadering, daarna het kader en de parameters, vervolgens de uitdaging met een uitloop naar de praktijk in tien stappen.

Visie Het eerste missionaire gesprek in de wereldgeschiedenis getuigt van een alomvattende liefde van God voor verloren mensen. Genesis 3:8-9 tekent hoe God naar Adam kwam, louter uit liefde. Terwijl Adam voor Hem vluchtte, zocht God hem op. Die liefde kostte God later zijn enige Zoon (Joh. 3:16). Die liefde is ook bij Paulus de *drive* achter zijn missionaire praktijk (2 Kor. 5:14). Die liefde houdt ook jou overeind wanneer je te maken krijgt met tegenspraak en afwijzing, of zelfs hatelijkheden. God liet Zich er niet door uit het veld slaan; volg zijn voorbeeld.

Kader In diezelfde eerste missionaire ontmoeting wordt ook het kader ervan uitgetekend in drie aspecten.

1. God blijft 'Adam' zeggen

De naam Adam betekent mens. Wat er ook is gebeurd aan catastrofaal kwaad, God blijft de mens als mens zoeken. De mens heeft zijn hoge positie als beeld van God, zoon van God, verkwanseld en alle rechten verloren. Maar God geeft Adam niet op. Hij onderstreept eerder Adams identiteit en roept hem terug naar zijn oorspronkelijke bedoeling: God liefhebben en vereren, van Hem genieten. God bevestigt de mens in zijn mens-zijn, ook al vlucht Adam ervoor weg. Onthoud dat: elk mens blijft volwaardig mens voor God. Respecteer haar/hem als zodanig, juist ook wanneer zij/hij die identiteit zelf verspeeld heeft. God roept terug naar af, naar het goede, volmaakte mens-vor-God-zijn.

'God liet zich niet door afwijzing uit het veld slaan; volg zijn voorbeeld'

2. God roept Adam ter verantwoording 'Adam, waar ben je?' Dat is geen geografische maar een juridische vraag. Adam wordt voor de rechter gedaagd. God is nog wel God. Hij accepteert het niet als iemand Hem negeert of ontkent. In het Nieuwe Testament is sprake van getuigen, een woord dat past bij de recht-bank. De ongelovige wordt door het getuigenis van Christus aangeklaagd: Wat heb je met God gedaan? Erken je schaamte en schuld! Tegelijk nodigt zending de zondaar uit om *aan de hand van Jezus* de rechtszaal van God binnen te gaan, te schuilen achter de brede rug van Christus die de toorn van God heeft opgevangen aan het kruis.

3. God belooft de redder

God komt met 'goed-nieuws': evangelie. Hij zal de mens uit de greep van Satan en zonde sleuren met een redder die Satan verslaat. Er vindt geen executie van de zondige mens plaats. Die doodstraf wordt uitgesteld tot de komst van de redder, die dodelijk zal worden getroffen in de hiel. Daarmee zal Hij in plaats

Paulus' rede op de Areopagus doet dienst als basismodel voor missionaire strategie ///

van die mens diens schaamte en schuld wegnemen. Met dat bericht gaat de zending de wereld van ongeloof tegemoet: er is redding, vrij spraak. Duur betaald, maar gratis verkrijgbaar voor iedereen die deze redder gelooft en omarmt.

Basisontwerp: strategie in vijfvoud

Het boek Handelingen van de apostelen beschrijft met welke toespraken het evangelie doordrong in de religieuze wereld van de eerste eeuw na Christus. De beroemdste is wel Paulus' rede op de Areopagus (Hand. 17:16-34). Die kun je daarom niet vaak genoeg lezen. Begin dan wel bij vers 16, waar staat dat Paulus hevig verontwaardigd was over de afgodendienst. Kennen we dat gevoel nog,

kwaad worden als je merkt dat mensen God niet danken en vereren, maar zich toewijden aan tegengoden? Dat je wilt opkomen voor de glorie van God? Als Paulus dan voor de religieuze rechtbank van de invloedrijke filosofen wordt gedaagd, beseft hij dat het een kwestie van leven of dood is. Er wacht hem het doodvonnis van Socrates, die ook werd beschuldigd van propa-

'Het evangelie van

Pasen en wederkomst

is schokkend voor de

diepste denkers'

ganda voor 'uitheemse, vreemde goden' (17:18). Paulus spreekt daarom met ultieme inzet om zijn rechters, en over hun hoofden heen de Griekse bevolking, tot bekering te brengen. Zijn uiterst gekwalificeerde rede moet niet klakkeloos herhaald worden, maar doet dienst als basismodel voor missionaire strategie.

Ik destilleer er vijf centrale regels uit.

1. Strategische communicatie

Van begin tot eind toont Paulus respect voor zijn hoorders. Tegelijk bewaart hij zijn eigen identiteit en religieuze afstand. In zijn kwalificatie 'buitengewoon godsdienstig' proef je een kritische notie die prikkelend werkt. Dan steekt Paulus in bij een gevoelig punt van hun religieuze overtuiging: een 'onbekende god'. Pijnlijk voor de geleerde filosofen. Deze god is een stoplap voor het gat in hun religieus systeem. Paulus sluit niet aan bij hun god, maar steekt in bij het gevoel van onzekerheid over hun toekomstig levenslot, de existentiële nood van de mens.

2. Inzoomende evangeliepresentatie

Opvallend is dat de rede niet begint

met Jezus of zijn kruisdood, maar met de God van de schepping. De basis van de toespraak ligt niet in de gegevens en de kennis van de Griekse godsdienst, maar in het evangelie uit het Oude Testament. God heeft

hemel en aarde gemaakt. De mensheid is voortgekomen uit één ouderpaar en dus familie van elkaar. God zorgt voor zijn schepping en de mensheid, niet omgekeerd. God is uit

op een relatie met mensen, maar die proberen Hem juist met hun offers naar hun hand te zetten. Ze verlangen een god naar mensenmaat. Daarom blokkeren ze systematisch elke ontmoeting met Hem. Daarom begint Paulus voor de Grieken in Athene bij schepping, voorzienigheid en opstanding. Niet om het kruis te verzwijgen, maar om in te steken waar het zeer doet, bij de ontmaskering van menselijke hoogmoed.

3. Religieuze confrontatie

Dat absurde menselijke gedrag voelden hun eigen denkers al aan. Het citaat van de dichter-filosoof Aratus in vers 28: 'Uit hem komen wij voort' is op zich geen loflied op God. Het is wel een kernachtig inzicht dat mensen diep afhankelijk zijn van een macht die ver boven hen uitgaat. Paulus zegt als het ware: 'Had daar nu naar geluisterd, dan had je al die godsdienstige taferelen, rituelen en dat tempelbezoek niet nodig gehad.' Het gaat om de meest basale les over wat werkelijke Gods-dienst is.

4. Schokkend wereldbeeld

Het evangelie van de opstanding verslaat het Griekse compromis met de dood. Grieken namen genoegen met de dood doordat ze fantaseerden over

een eeuwig geluk voor de ziel en het lichaam afschreven. Opstanding betekent de doodsteek voor de dood. Het hele leven, met alles erop en eraan, zo lichamelijk als het maar kan, is waar-

devol en vraagt ethiek en verantwoording. Dat doet Grieken naar adem happen: als er inderdaad een wereldgericht is, zakt de bodem onder onze visie op wereld, leven en dood weg. Het evangelie van Pasen

en wederkomst is schokkend voor de diepste denkers. Je moet dit bericht óf rigoureus de grond in boren, desnoods met een grap en een grol, óf je moet totaal anders gaan leven en denken.

5. Liefdevolle uitnodiging

God realiseert zijn plan in de loop van de wereldgeschiedenis. Via Israël, Jezus, apostelen en zending bereikt Hij land na land, volk na volk. De oproep tot bekering geldt voor alle mensen en overal (17:30). God passeert de vroegere onwetendheid van de volken en personen en komt met de uitnodiging tot leven. Waar het evangelie klinkt, komt een einde aan de periode waarin God de volken op eigen wegen liet gaan (Rom. 1:24, 26, 28). Het aangename tijdperk van Gods genade begint bij elk nieuw evangelisatiegesprek. De opdracht om radicaal anders te gaan denken, voelen en willen is dan geen optie meer, maar de enige weg tot God en een zekere toekomst.

Uitdaging: drievoudige ontmaskering

We raken nu aan de grens van de missionaire voorbereiding. In Johannes 16:8-11 geeft Christus kernachtig weer hoe de heilige Geest zal optreden via de missionaire actie van de apostelen. Zij staan voor de onnoemelijke uitdaging

Christus present te stellen in een afval- lige en onwillige wereld van ongelooft. Door hen zal de Geest de ongelovigen niet zozeer 'overtuigen' [NBG51] of 'duidelijk maken' [NBV], maar *ontmaskeren*. Het Griekse werkwoord *elengchein* ademt een juridische sfeer. Net zo goed als het woord *paraklêtos*, pleitbezorger, waarmee de Geest wordt aangeduid. Door zending worden mensen die zich van Jezus niets aantrekken in de rechtszaal voor God gebracht. Daar worden de rollen omgedraaid. Juist wanneer apostelen worden aangeklaagd als mensen die de kerk scheuren of de maatschappij ontwrichten, neemt de Geest het voor hen op en beschuldigt op zijn beurt de corrupte aanklagers en rechters! De maskers gaan af.

1. Zonde bij uitstek, Joh. 16:9

De Joden in Jezus' tijd wisten meer dan wie ook wat zonde is. Veel mensen vandaag menen ook te weten wat zonde, wat goed en fout is. Heel serieus zijn ze ermee bezig. Jezus stelt dat het niet meer dan een masker is. Ze tonen niet hun ware gezicht. Wat zonde is, uiteindelijk zonde, dat is Jezus niet aanvaardend zoals Hij Zichzelf presenteert: de beloofde messias uit het Oude Testament, Zoon van God, redder van de wereld. Zending leert achter de schermen te kijken, door de schijn van de dingen heen, en daar de vinger bij leggen. Zending ontmaskert de *onwil* om Jezus in zijn ware identiteit te erkennen.

2. Zelfverdiende gerechtigheid, Joh. 16:10

Welke niet-christelijke religie of heilsleer ook, altijd wordt een gelukkige toekomst of heil voorgesteld als iets wat je zelf tot stand moet brengen. De goden en machten moeten worden gepaaid (beter: gemanipuleerd) om mijn zin te

doen. Uitgerekend dat principe is het bederf van ware godsdienst. God komt namelijk als eerste over de brug, met zijn gratis genade, in Christus. Joden claimden Jezus te moeten opruimen wegens blasfemie en daarmee God een dienst te bewijzen. Nee dus, zegt God, en Hij laat Jezus opstaan uit de dood. Hij staat juist volledig achter Jezus, neemt Hem op in de hemel, onzichtbaar, buiten bereik van moordlustige religieuze geesten. Niet mensen hebben de macht over Hem, maar Hij heeft als hemelse koning macht over de mensheid, hemel en aarde. Maskers vallen af.

3. Fataal vonnis, Joh. 16:11

Het Sanhedrin lost het Jezus-probleem op met de juridische veroordeling tot de dood. Dat vonnis was driedubbel fataal. Eerst voor de massa goedgelovige Joden die hatelijk tegen Jezus werden opgezet. Vervolgens voor het Sanhedrin dat zichzelf uit het spoor van de kerkgeschiedenis rangeerde. Maar vooral voor Satan. De dood van die Jezus uit Nazaret zou een vreugdevolle overwinning van Satan op God en mens zijn. Hij zou Gods allerlaatste kaart overtroeven aan het kruis.

Een catastrofale vergissing. Juist aan dat kruis roept Jezus dat zijn programma volbracht is. In Hem kwam verzoening tussen God en de wereld tot stand. Het kruisvonnis is de fundamentele af- en ondergang van Satan. Hij kan geen kant meer op. Hij is voorgoed veroordeeld. Het zoveelste masker valt op de grond. Zending onmaskert niet de onwetendheid, maar de onwil om de gekruisigde Christus als de door God gezonden Redder van de wereld te belijden.

Hiermee is de diepe achtergrond geschetst van het missionaire gesprek. We maken nu de stap naar de praktijk.

Praxis: Het tienvoudige pad Dit stappenplan biedt een systematisch overzicht van wat er in een serie van gesprekken gaat gebeuren. Je kunt je ermee voorbereiden op de diverse fasen in het proces. Het is nadrukkelijk geen chronologische volgorde van de gesprekken. Soms schiet je direct door naar stap 4 of 5 bijvoorbeeld, dan weer moet je terug naar stap 2 of 3. Om te voorkomen dat het proces doel- en oeverloos is, is het wel belangrijk dat alle stappen aan bod komen. Het hele proces moet daarbij voortdurend ingebed zijn in persoonlijk gebed en in de betrokkenheid van de gemeente.

1. Globale oriëntatie

In elk willekeurig gesprek kun je proberen iemand te leren kennen door goed te luisteren, ook naar wat de ander niet zegt, en door goede vragen te stellen. Je spant je ervoor in te ontdekken waar zij op focust, welke verwachtingen zij heeft, welke hulp hij nodig denkt te hebben. Misschien ontdek je al vrij snel welk religieuze visie zij erop na houdt. Het begint met een open gesprek dus, hartelijk, belangstellend, ook door jezelf bloot te geven.

Oefen thuis op een serie vragen die je zo uit de mouw kunt schudden. Blijf volgend en vragend meedenken met je gesprekspartner en schep ruimte voor een vervolgesprek.

2. Theoretisch onderzoek

Bestudeer de wereldbeschouwing en/of religievisie die je meende te ontdekken bij je gesprekspartner. Verdiep je in aandachtvelden als godsdienst, ideologie en cultuur. Ook al ken je de betreffende

opvattingen globaal, nu komt het erop aan daar dieper op in te gaan, ze te begrijpen, te analyseren, en er de aantrekkingskracht van te proeven. Vergelijk ze na grondige bestudering met het christelijk geloof

3. Persoonlijke kennis

Met je opgedane kennis ga je opnieuw het gesprek in. Nu merk je dat veel van de items die je hebt bestudeerd niet van toepassing zijn op je gesprekspartner. Hij of zij gelooft namelijk niet volgens het boekje (*faith*), maar houdt vast aan een eigen versie ervan (*believe*). Dat hoeft je niet van de wijs te brengen, het is eerder een reden tot doorpraten over die verschillen en de gesprekspartner beter te leren kennen.

4. Ervaring met het evangelie

Nu probeer je een brug te slaan naar het evangelie, heel simpel door te vragen wat de ander van de Bijbel weet, van Jezus, kerk, geloof, God, noem maar op. Schrik niet van mogelijk negatieve gevoelens vanwege het verleden, teleurstelling of aversie. Laat het allemaal komen, laat je desnoods maar beledigen voor het kwaad van de kerk. Het gaat hier nog steeds om luisteren, dus ga niet tegenspreken en al helemaal niet goedpraten. Goed luisteren leidt ertoe dat je ontdekt wat er achter de woorden zit en wat onuitgesproken blijft. Houd ook rekening met gespeelde onervarenheid of juist imponerende kennis.

5. Puin ruimen

Pas nadat je gesprekspartner helemaal uitgesproken en misschien wel uitgeraasd is, komt het moment om te reageren. Nooit om te verdedigen, de kerk in bescherming te nemen, het verleden te bagatelliseren of

*‘Er is redding, duur betaald,
maar gratis verkrijgbaar
voor iedereen die de redder
gelooft en omarmt’*

de gevoelens van je gesprekspartner te negeren. Eerder het tegendeel: de pijn moet naar boven komen, moet bij wijze van spreken tastbaar worden. Dan pas kom jij aan bod. Niet met mensen, maar met Jezus, met God, met de Bijbel. Geldt al die woede nu ook Jezus? Lag de erva- ren ellende aan Hem? Was God afwezig in die ziekte, dat ongeluk, die oorlog of ramp? Er zijn wel boeken die je kunt lezen met een top tien of top honderd van antwoorden op moeilijke vragen. Maar voor je gesprekspartner moet jij zelf spreken, regelrecht vanuit jouw eigen geloof, ook als dat aangevochten is. Daarom is spreken over het geloof ook puin ruimen, schepje voor schepje.

6. Evangeliepresentatie

Vraag ruimte om het hele evangelie in kort bestek te mogen vertellen. Dit is geen opdreunen van het apostolicum, al mag je dat wel als leidraad gebruiken, maar een zelf geformuleerd en doorleefd verhaal over God in Christus. Oefen dat voor jezelf, niet als lesje dat je uit je hoofd leert, maar met kernthe- ma's en sleutelwoorden, 'het evangelie op een luciferdoosje'. Je presentatie duurt drie tot vijf minuten. Op elk on- derdeel ben je in staat een toelichting te geven wanneer daar om gevraagd wordt.

7. Op zoek naar de drempel

Nu is het van belang om de reactie op het evangelie te peilen. Hoe reageert je gesprekspartner, in woorden, daden, houding? Waar is instemming, waar verzet? Wees daarin solidair. Ook bij jou schuurt het evangelie. Je kunt erover meepraten. Reflecteer samen en ontdek welk aspect van het evangelie proble- men oproept, verzet, afwijzing, kwaad- heid. Dat is de drempel voor geloof, in zekere zin de afgod.

Je raakt hiermee wel aan een grens. Een mens staat voor God. Luistert hij, buigt zij het hoofd, gehoorzaam? Of wordt de keus uitgesteld, niet door tekort aan kennis, maar door ongehoorzaamheid of onwil (Mat. 23:37; Rom. 1:5)? Een poos kan iemand argumenten tegen ge- loven bedenken, maar ten slotte kan hij niet langer verbergen dat hij eenvoudig- weg niet wil. Het ongeloof is inderdaad zijn eigen schuld.

8. Ontwikkeling van de tegenspraak

Nu pas komt het moment om tegen te spreken: net als een getuige in een rechtszaal materiaal op tafel leggen waar niemand omheen kan. De Bijbel spreekt hier over weerleggen (2 Tim. 4:2). Gebruik daarbij geen botte bijl, maar ga in op die punten die pijn doen. Benoem de drempel, de afgod die je waarneemt met zoveel woorden en zoom erop in met een passend en adequaat concept of woord dat aan het evangelie ontleend is. De kunst is om ad rem die drempel aan te raken, de pijn te voelen en toch diep door te steken. De gesprekken van Jezus zijn allemaal ge- schikte leerstof voor evangelisatie, om te zien hoe Christus onder de oppervlakte de afgod aanwijst en bestrijdt. Lees die gesprekken en vraag je af waarom Jezus soms zo lieflijk, dan weer zo hard en bot reageert. Analyseer het verloop van het gesprek. Doorzie de schijn van verwijten, van uitstellen, van afwachten. Dan treft elk woord van Jezus precies het hart van zijn gesprek- partner. Met die goddelijke precisie kunnen wij Jezus niet volgen, maar we kunnen wel de patronen ontdekken in zijn spreken.

9. Oproep tot beslissing, inclusief de implicaties

Ooit breekt het moment aan dat gevraagd moet worden naar een beslis- sing, vaak in de vorm van een uitno- diging. In de Bijbel ook als oproep of bevel: geloof het evangelie, bekeer je! Het is de oproep tot gehoorzaamheid (Dordtse Leerregels 2:5). Wie die vraag ontijdig stelt, zet de gesprekken onder druk; wie die vraag niet stelt en voor zich uit schuift, torpedeert en blokkeert zending in de kern. Wie uit schaamte terugdeinst om die vraag te stellen moet zich afvragen of de serie gesprek- ken wel doelgericht en *to the point* geweest zijn. Wie de vragen wel stelt, doet dat bescheiden, om te helpen. Je treedt op als heraut van Christus: 'Laat je met God verzoenen!' (2 Kor. 5:19). Het antwoord op deze oproep kan op twee manieren uitvallen.

Positief

Je gesprekspartner belijdt Jezus als zijn Heer en Heiland. Aarzelend soms, schoorvoetend, maar toch beslist, met ogen die vragen om hulp te komen bij resterend verzet en ongeloof (Marc.

9:24). Dan breekt het moment aan van de vrijspraak van schuld en wegneming van de schaamte. Het is aan te bevelen zo'n moment op een of andere manier vast te leggen.

Uiteraard in dankge-

bed, maar ook door uit te spreken of op te schrijven wat de doorslag gaf. Niet als een sacramentele bekeringsverklaring die bij twijfel uit de kast kan worden gehaald, maar als herinnering aan de doorbraak van de genade.

Dan volgt de verdere berichtgeving en inlijving in de gemeente van Christus,

'Door zending worden

mensen die zich van Jezus

niets aantrekken in de

rechtszaal voor God gebracht'

door belijdenis, doop en viering van het avondmaal. En natuurlijk het getuigenis van de pasbekeerde en het feest met de gemeente. Een zendingstaak is afgerond. De doorgroei in geloof, de heiliging en de eventuele bekwaammaking tot getuigend christen is nu de verantwoording van de hele gemeente.

Negatief

Het kan ook anders gaan, waarbij zelfs de ruimte voor doorspreken je ontnomen wordt. De bron van ongeloof is benoemd, besproken, herkend, maar niet opgeruimd. Er is sprake van onwil om over de drempel te komen. Zolang deze drempel gehandhaafd blijft is er geen reden andere aspecten van het geloof uit de kast te halen. De reactie op de onwil mag niet uitblijven. Je bent geroepen je gesprekspartner te confronteren met de uiterste ernst van deze beslissing: verder gaan op deze weg leidt tot dood, ondergang, verwijdering uit Gods aanwezigheid.

Let op dat je dit voorwaardelijk formu-

leert: als je dit pad volhoudt, dan loopt het bitter slecht met je af. Tegelijk hoop en bid je dat de gesprekspartner ooit in zijn leven tot bezinning komt. Hoe dat afloopt, is aan God. Jij kunt God niet dwingen. Erken dat, als de wegen na die intense samenspraak toch uiteengaan. Geef ook dat bericht door aan de gemeente en blijf voor je gesprekspartner bidden.

10. Voorwaardelijk aanbod tot vervolg

Je gaat uit elkaar, maar niet zomaar. Beloof dat je bereid bent opnieuw te spreken met je gesprekspartner over het geloof, maar dan nadrukkelijk gericht op de aangewezen drempel, niet over allerlei andere aspecten en motieven. In alle oprechtheid zijn jullie samen tot het aanwijzen en benoemen van deze afgod gekomen. Daar kun je dan later niet omheen lopen, maar die moet worden opgeruimd en de afgod afgezworen. Zolang dat niet

Het is aan te bevelen het moment van bekering op een of andere manier vast te leggen. Uiteraard in dankgebed, maar ook door uit te spreken of op te schrijven wat de doorslag gaf ///

gebeurt, blijft de gesprekspartner met de dreiging van het oordeel zitten. Hij is verantwoordelijk voor zijn ongeloof, niet jij. Jouw taak is volbracht. Het is nu tussen hem en God. En jij krijgt tijd en verantwoordelijkheid voor een nieuwe ronde, met andere gesprekspartners.

Slot Elke missionaire benadering is een vorm van het verder brengen van het getuigenis van de apostelen. Zij zijn dé legitieme getuigen over Jezus. Hun getuigenis is betrouwbaar. De kerk heeft dat getuigenis gekregen in de canon van Oude en Nieuwe Testament, om het te bewaren, te bewaken en uit te dragen

– ten koste van alles, ook als martelaarschap opdoemt. Het Griekse woord voor getuige is *martyr*. Hij staat bloot aan verzet en tegenspraak, soms tot de dood aan toe.

Het Grieks kent maar één woord voor getuige en

martelaar. Ook in de kerk- en zendingsgeschiedenis is het verschil soms maar flinterdun. Maar het getuigenis van mensen gaf wel de doorslag tussen dood en leven. Houd goede moed, Christus heeft de wereld overwonnen, (Joh. 16:33).

‘De gesprekken van

Jezus zijn allemaal

geschikte leerstof

voor evangelisatie’

1 Dit artikel is een bewerking van het afscheidscollege dat Kees Haak op 7 januari gehouden heeft op het symposium ‘Gereformeerde missiologie vandaag en morgen’ dat er ere van zijn afscheid georganiseerd werd door de TU Kampen.

Oefening baart vrucht

TEKST: BAS LUITEN, PREDIKANT TE AMERSFOORT-DE HORSTEN EN HOOFDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Hoe benutten wij de kansen die God ons geeft om mensen te vertellen over Jezus Christus? Willen en durven wij dit wel? Contact met buren en collega's kan beperkt blijven tot algemene vriendelijkheid, soms jarenlang. Wel is er veel gebed voor 'mensen die God niet kennen'. En we organiseren regelmatig wat. Maar het gesprek van hart tot hart om de ander tot Jezus te leiden is schaars. Wie oefent zich daarin?

In deze bijdrage wil ik laten zien wat het met een gemeente doet als je daadwerkelijk het gesprek met niet-christenen zoekt en je daarin oefent, en ook wat het gevolg is als je dat niet doet. Hierbij wil ik elementen naar voren halen uit Evangelisatie Explosie IV, de training voor evangelisatie die wordt aangeboden vanuit het Praktijkcentrum. Die 'explosie' houdt in dat wie eerst deelnemer aan de cursus is in een volgende ronde zijn kennis en ervaring inzet om weer andere deelnemers toe te rusten. Zo ontstaat er in relatief korte tijd een vliegwieleffect. De IV staat voor de vier doelen: het aangaan van relaties met niet-christenen, het communiceren van het evangelie, het verlenen van verdere zorg aan toetreders en het meehelpen organiseren van de volgende training. De kans bestaat dat dit meteen al afschrikt, want dit vraagt inspanning. Maar de bedoeling is net andersom: je wordt geholpen om hindernissen te nemen waar je nog niet zo goed overheen kon komen. Wie kent die ervaring niet? Je doet je best om Gods liefde aan anderen te laten zien, je organiseert er ook wat voor, maar als je in gesprek komt, wat zeg je dan? Diep in je hart wil je

dat ook je buren behouden worden, je bidt er om, maar als je nog nooit verder bent gekomen dan wat bedekte opmerkingen, hoe pak je dat dan aan? Als je daarin investeert, ben je niet alleen tot zegen voor je naaste, maar je krijgt er zelf veel in terug.

Aansteken Wat heeft God in jouw leven gedaan? Waarom vertrouw je op Hem en hoe ver gaat dat vertrouwen? Kun je daarover iets vertellen? Dat zijn rechtstreekse vragen en menigeen zal ze als bedreigend ervaren, misschien wel als te persoonlijk. Want dit zijn we zo niet gewend. Hebben we hier woorden voor? Het is opvallend hoe vaak we niet over God spreken terwijl we dat wel bedoelen. Als we samen Gods zegen willen vragen over een maaltijd, neemt de gastheer het woord en vraagt: 'Zullen wij beginnen?' Hoezo beginnen, laten we eerst God bedanken voor dit eten, dat is toch wat je bedoelt? Als een jongere verkering krijgt en dat trots vertelt, wil zijn/haar omgeving graag weten of die ander ook van Jezus houdt. Maar hoe vraag je dat? Met enige schroom klinkt uiteindelijk de vraag:

'Gaaf je vriend(in) ook naar de kerk?' Zo indirect kunnen wij spreken. Terwijl we als we erover nadenken zoveel te vertellen hebben: hoe God ons leven heeft geleid en ons heeft gevormd, hoe Hij ons heeft gered en teruggezocht op cruciale momenten, hoe Hij ons vergeeft en vernieuwt. Het is een prachtige oefening om in een vertrouwde kring over je ervaring met Hem te leren vertellen, en wat die voor de toekomst voor je betekent, want dat zul je nodig hebben in gesprekken met niet-christenen. Paulus heeft herhaaldelijk verteld hoe Jezus aan hem was verschenen, ondanks zijn hardnekkig verzet; hoe hij door Hem was gevonden en veranderd en hoe hij een heel ander doel in zijn leven had gekregen. Met zijn levensweg was hij een instrument van God, om gemotiveerd met anderen in gesprek te raken. Petrus deed het net zo. Zijn nieuwe leven begon door de opstanding van Jezus Christus, toen kreeg hij door wat de Zoon van God voor hem had gedaan. Hij vertelt daarover om anderen ermee de ogen te openen. Want wat had hij zelf vaak de Heer niet begrepen. Op

'Als je zelf warm wordt van Gods genade in je leven, kun je een ander aansteken'

Vrijwel iedereen vraagt zich af wat er gebeurt als je sterft. Dat is een prachtig motief om bij aan te haken en vervolgens uit te leggen waarom jij zeker bent van het eeuwige leven ///

die manier is de boodschap allereerst verweven met Gods genade in je eigen leven. Als je daar warm van wordt, kun je een ander aansteken.

Insteken Hoe gaat dat dan verder? Paulus steekt bij de heidenen niet in op zonden en vergeving. Dat doet hij wel in de synagogen, want de Joden zijn daarmee bekend. Zij zijn opgegroeid bij de offers voor hun schuld. De vervulling van die offers door Jezus Christus zou aansluiting moeten vinden bij hun geloofskennis. Maar de niet-Joden weten dat allemaal niet, ze kennen God niet en kunnen zich bij 'zonde' niet echt iets voorstellen. We zien dat de apostel bij hen over de schepping begint. In Athene verkondigt hij de God die de hemel en de aarde heeft gemaakt en die de toekomst in zijn hand heeft.

Dat is een belangrijke aanwijzing voor het gesprek met de niet-christenen.

Voor je het weet, vertel je iemand te snel over de vergeving van zijn of haar zonden. Voor jezelf is dat wel heel centraal, maar bij de ander landt dat niet als je niet eerst laat ontdekken dat alle leven van God komt.

Om niet te verzanden in een discussie over het ontstaan van de aarde heb ik geleerd te vragen naar het leven in de toekomst. Wat zal er gebeuren met je leven als je sterft? Leef je verder na de dood? Dat zijn vragen waar vrijwel iedereen mee bezig is. Een gesprek daarover komt zomaar op gang en verschaft je inzicht in het denken van de ander. En als er enig voortbestaan is, willen de

meeste mensen daar echt wel in delen. Maar hoe dan? Kun je dat verdienen of organiseren? Nee dus, vandaar dat mensen hierover in het duister tasten en hun onmacht ervaren. Niemand is er zeker van. Dat is een prachtig motief om bij aan te haken en vervolgens uit te leggen waarom jij wel zeker bent van het eeuwige leven. Omdat het een ge-

schenk is, van God, voor de volle honderd procent! Het leven kan alleen maar een geschenk zijn, zo was het al bij de geboorte. Niemand heeft z'n levensadem verdiend of georganiseerd, zo was het en zo zal het

opnieuw blijken.

Natuurlijk kun je dan meteen allerlei kritiek op die God verwachten. Heeft

'Het is een buitengewone

ervaring als mensen

vragen of ze dit geschenk

echt mogen ontvangen'

Hij er dan niet een rommeltje van gemaakt? Dat is precies wat je horen wilt, want dan kun je vertellen dat die ravage op aarde er niet altijd geweest is! Voor velen is dat een eyeopener: 'Weet u wel dat de aarde eerst helemaal goed was, zonder ziekte, misdaad en dood, zonder rampen en ongelukken?' Dat is voor ons nu onvoorstelbaar, maar zo vertel je zuiver over God.

Meteen zeg je hiermee dat iedereen uit God voortkomt. We zijn geschapen in relatie. En God wil ons daarin herstellen! De kern van Gods plan kun je zo al heel gauw dichtbij brengen, als een fantastische belofte.

Intussen gebeurt er veel met jezelf. Jij legt uit dat je zeker bent van jouw eeuwig leven. Maar ben je dat wel? Houd je niet vaak een slag om de arm? Heb je niet een soort onderbuikgevoel dat het misschien toch verkeerd met je afloopt? Wil je een ander bij Jezus brengen, dan word je gedwongen om eerst zelf zijn geschenk nog eens te overdenken en daar echt zeker van te zijn. Je kunt het er warm van krijgen.

Oversteken Alles draait om onze Heer Jezus Christus. Hij is de weg, de waarheid en het leven! Toch kunnen we zijn betekenis hardnekkig versmallen tot de vergeving van onze zonden, alsof dat ons hoogtepunt is. Maar dat is het niet. De vergeving van onze schuld is het scharnier waar alles om draait, dat wel. Maar Jezus betaalde om ons *een nieuw leven* te geven, om ons als kinderen terug te brengen bij de Vader en ons te vervullen met zijn heilige Geest!

Dat bepaalt het verdere gesprek. Zou je dat leven willen ontvangen? Wil je oversteken van een leven zonder God naar het leven met God, een leven waarin Jezus je Heer is en zijn gemeente je liefdevol omringt? Hier komt het op aan; in de training is dit de centrale vraag, hoe het gesprek verder ook is gegaan.

Het helpt om met elkaar deze vraagstelling te oefenen, zodat die niet gekunsteld is maar oprecht en levensecht. Het is een buitengewone ervaring als mensen hierop ja zeggen, als ze met tranen in hun ogen vragen of ze dit geschenk echt mogen ontvangen. Dan mag jij ze daarvan verzekeren, in de naam

van Jezus, om vervolgens met ze te bidden, te vragen om dat nieuwe leven en de bevrijding van alle schuld. Op dat moment kan het gebeuren dat ze al hun zonden ter plekke willen belijden, net zoals Zacheüs dat deed toen Jezus in zijn huis kwam.

Weer bestaat de kans dat je afhaakt, als je dit leest. Omdat je denkt dat dit voor jou veel te hoog

gegrepen is. Maar is dat werkelijk zo? Jezus gaf zijn leerlingen de opdracht om alle volken over Hem te vertellen, met daarbij de concrete belofte dat Hij zelf daarin bij hen zou zijn. Die belofte kennen wij wel, maar vaak wordt die als losse tekst geciteerd: 'Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voleinding van deze wereld' (Mat. 28:20). Jezus zei dit echter als belofte voor alle gesprekken die over Hem zouden gaan, ook in onze

tijd! Het is een centrale belofte die Hij verrassend nakomt. Voor Hem is niets te hoog gegrepen, en daarom kunnen wij aan elk gesprek beginnen. Het is vaak al opvallend hoe niet-christelijke mensen best openstaan voor een geloofsgesprek als je dat vraagt. Dat zouden we niet verwachten, we willen een ander daarom liever niet lastigvallen, maar de ingang die je krijgt kan verrassend zijn.

Opsteken Van gesprekken met niet-christenen en van het wonderlijke proces van bekering en toetreding steek je buitengewoon veel op, persoonlijk en als gemeente. Het is zelfs onmisbaar, omdat Gods genade voor ons te gewoon kan worden. We raken zomaar een beetje uitgeluisterd en dan worden we moe van alles in de kerk. Maar denk aan de wijzen uit het Oosten. God had hen met die ster rechtstreeks naar Betlehem kunnen brengen, ze hadden Jeruzalem helemaal niet nodig. Maar Jeruzalem had hen nodig!

Net zo nodig is het voor de gevestigde kerk om nieuwkomers te ontmoeten, om met hen mee te maken hoe je de Heer aanbidt met een diepe vreugde en een groot

verlangen. Elke keer als je iemand tot Jezus brengt, maak je die wonderlijke weg zelf opnieuw mee. Dieper kun je niet geraakt worden. Je merkt de nabije kracht van God, ook in en door jou, tot redding van anderen. Je maakt mee hoe iemand volledig verandert. Je deelt daarin. Alle vanzelfsprekendheid verdwijnt hierdoor, je krijgt heilzame adrenaline in je leven. Je wordt iemand die voor God klaarstaat.

'We willen een ander

liever niet lastigvallen,

maar de ingang

die je krijgt kan

verrassend zijn'

'De gevestigde kerk heeft

het nodig nieuwkomers

te ontmoeten'

Ervaringen van een EE IV-cursist

TEKST: SIEB GEERDS, ADVISEUR INTEGRALE VEILIGHEID IN MIDDEN-NEDERLAND BIJ DE POLITIE, LID VAN DE GKV TE AMERSFOORT-DE HORSTEN ///

Van september tot januari jl. heb ik, samen met vijf medecursisten, de EE IV-cursus gevolgd bij Bas en Eveline Luiten. Ik had me opgegeven omdat ik graag vrijmoedig wil kunnen getuigen van 'de hoop die in me leeft'.

Tijdens deze maanden ben ik heel intensief bezig geweest met de cursus en daardoor met mijn geloof. In de cursus leerde ik langs welke onderwerpen een geloofsgesprek idealiter verloopt, welke vragen je daarbij moet stellen en welke voorbeelden je kunt gebruiken. Tegelijk leerde ik dat elk gesprek uniek is, alleen al omdat elk mens uniek is, en dat het belangrijk is dat je het gesprek voert in relatie tot je gesprekspartner en bovenal in afhankelijkheid van God. Daarom is het gebed een heel belangrijk onderdeel van je leven als getuige van Christus. De heilige Geest is het immers die via jou zichtbaar wil worden. Hij is het die als Hij dat wil het gezaaide Woord laat ontkiemen en groeien. Je eigen houding van afhankelijkheid en liefde voor de Heer Jezus is daarom van fundamenteel belang.

In beweging Mijn gevoel van afhankelijkheid van God is verdiept door de cursus. Ik ben meer en gericht gaan lezen in de Bijbel. Mijn gebedsleven is intensiever geworden. Dat voelt vaak fijn, maar geeft me ook wel het gevoel dat ik een beginneling ben in allerlei opzichten. Die onwennigheid voelt niet comfortabel en als ik dat dan tot me door laat dringen, kom ik er weer achter dat ik mag vertrouwen op God, dat Hij me draagt.

Al vroeg in de cursus word je uitgenodigd om op te schrijven wat je eigen gemeente ('mijn familie van Gods kinderen') en je geloof ('de kracht van God tot behoud') voor jou betekenen. Het is belangrijk om dat concreet en bondig te doen, met daarin verwerkt de plek die het eeuwige leven ('de onvoorstelbaar rijke toekomst die in het hier en nu al begonnen is') daarin heeft.

Dit vond ik een heel mooie opdracht en dit getuigenis houdt me sinds ik het opschreef nog steeds bezig. Ik lig er niet wakker van, maar ik denk er wel vaak over na of wat ik toen schreef nog klopt. Ik heb gemerkt dat het lijkt of het steeds in beweging is. Mijn geloof is minder een

bezit en meer een levend vertrouwen geworden dat dagelijks onderhoud vergt door gebed, Bijbeloverdenking en gesprek. Hij laat niet los wat zijn hand begon en er is niets in de wereld wat

'Getuigen van je geloof prikkelt je eigen geloof meer dan comfortabel is' mij uit die lieve reddende Vaderhand kan roven, zelfs mijn eigen laksheid niet als die zich aandient; en dat gebeurt nog wel eens als ik moe ben of als mijn aandacht getrokken wordt naar andere dingen. Als die reddende en levensvernieu-

wende kracht niet doorlopend van God uit zou gaan, dan zag het er voor mij en al zijn andere kinderen niet zo best uit. Getuigen van je geloof prikkelt je eigen geloof meer dan comfortabel is. EE IV is een echte aanrader!

Een blokje om *met God*

TEKST: JEROEN SYTSMA, PREDIKANT TE MIDDELBURG ///

De titel van deze rubriek heeft me altijd geprikkeld. Wandelen met God. Ik weet best dat dat een Bijbelse uitdrukking is voor *leven met God*. Maar wandelen doe ik graag. Hoe zou het zijn om eens echt te gaan wandelen met God? Voor mijn eerste bijdrage aan deze rubriek ging ik een blokje om. Met God.

En het begint goed. Midden op het voetpad naast ons huis ligt een grote hondendrol. Woedend word ik daarvan. Over dit pad lopen per dag tientallen mensen, onder wie veel kinderen. Iedereen die hier zijn of haar hond uitlaat weet dat. En dan toch de drol van jouw hond midden op het pad laten liggen en doorlopen alsof er niets aan de hand is. Wie doet zo iets? Ik pak een stok uit de struiken en veeg de boel aan de kant. En ik vraag me af wat ik zou zeggen als ik de baas van de hond op heterdaad betrap. Kan ik dan boos zijn en vriendelijk tegelijk? Zo'n ontmoeting lijkt me een goed moment voor een schietgebedje. O ja, ik was aan het wandelen met God. Als ik dan nog eens aan die anonieme hondenuitlater denk, voel ik nog steeds boosheid, maar ook iets van medelijden. Je zult maar zo in elkaar zitten dat je je eigen gemak veel belangrijker vindt dan de last die je er anderen mee bezorgt. Is het raar om nu een schietgebedje voor die onbekende persoon te doen? Terwijl ik het paadje verder afloop komen mijn gedachten als een boemerang naar me terug. Hoe vaak ben ik niet gemakzuchtig? Hoe gedraag ik me als ik ergens anoniem mee weg kan komen?

Vragen Tussen de struiken langs het pad bloeit speenkruid. Prachtige

goudgele sterren dicht tegen de grond aan. Ik dank God voor het wonder van zijn schepping. En voor de seizoenen. Speenkruid is meestal de eerste plant die gaat bloeien na de winter. Na de winter? Het is begin februari als ik dit blokje om maak. Het speenkruid bloeit erg vroeg dit jaar. Als gevolg van de warme winter. En zou dat komen door de opwarming van de aarde? Zo gaan mijn gedachten binnen een paar seconden van vreugde over mooie bloemen naar zorgen over de schepping. En naar waar mensen toe in staat zijn. Wat kom je goed en kwaad vaak gemengd tegen. Heeft het zin om te bidden tegen de opwarming van de aarde? Ik heb nog geen vijftig meter gewandeld met God en draag al heel wat vragen met me mee.

Als ik linksaf sla, staat de volgende vraag aan de horizon. Ik zie daar de prachtige koepel van de Oostkerk, een van de mooiste kerken van Middelburg. Eén keer heb ik er gepreekt, op een koude novemberdag. Ik heb nog nooit zulke koude handen na de preek gehad. Het gebouw is niet warm te krijgen. Het zal een van de redenen zijn waarom PKN Middelburg dit gebouw wil afstoten als kerk. De belangrijkste reden is dat de PKN wel moet: het aantal kerkgangers

loopt zo sterk terug dat de gebouwen niet meer te betalen zijn. Weer een kerkgebouw en een preekplek minder. Weer een *historisch* kerkgebouw minder. Hoe mooi mijn uitzicht ook is, ik word er nu even somber van. Wat is de toekomst

van de kerk in Nederland?

'Hoe gedraag ik me als

ik ergens anoniem mee

weg kan komen?'

Zelf ben ik ook predikant van een kerkgenootschap waarvan sociologen onverbiddelijk de terugloop voorspellen. Waarom lukt het ons zo slecht mensen

met het evangelie te bereiken? Wandelen met God wordt nu bidden voor de kerk. En bidden tegen de wanhoop.

Boodschappen Ik loop langs het grote grasveld tegenover ons huis. Boven mij een prachtige Zeeuwse wolkenlucht. Kunstenaars kwamen er vroeger speciaal voor naar Zeeland. Als ik hier 's avonds loop, zie ik het licht van de vuurtoren van Westkapelle in een vast ritme langs de horizon zwiepen en weet ik de zee dichtbij. Wat is de wereld van de Kunstenaar mooi. Wat is God groot. Maar zo wandelend en kijkend, besef ik ook sterk hoe klein ik zelf ben. Psalm 8 komt in me op: Wat is de mens dat U aan hem denkt? De wereld is zo groot, en er zijn zo veel mensen, wat is mijn plek daarin? Ook als je wandelt met God kun je verdwalen in je gedachten. Ik bedenk hoe

De PKN moet de Oostkerk afstoten: het aantal kerkgangers loopt zo sterk terug dat de gebouwen niet meer te betalen zijn. Ik word er even somber van ///

bijzonder de positie van de leerlingen van Jezus was. Zij konden echt wandelen met God! Ik had er best eens bij willen zijn. Tegelijk haalt de gedachte aan Jezus Christus mij terug uit mijn dwalende gedachten. Hij is mijn richtpunt, mijn houvast. Jezus stierf en overwon de dood voor mij. Prijs de Heer.

Mijn blokje om voert me ook langs de Jumbo. Twee keer in de week haal ik daar onze boodschappen. Kun je ook *boodschappen doen* met God? Kan ik God danken voor de Jumbo? Ja, dat kan ik. Wat is het kostbaar dat wij zo gemakkelijk zo veel goed eten kunnen kopen. Nederland staat zelfs op de eerste plaats van alle landen, als het gaat om de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van eten en drinken. Wat zijn wetenschappers, boeren en tuinders knap. Wat heeft God de mens knap gemaakt. Maar ook hier gaan goed en kwaad hand in hand. In deze winkel ligt ook de kiloknaller, het vlees van dieren die een rotleven gehad hebben. In deze winkel zit in de meeste producten te

veel vet en suiker, zodat bijna de helft van de Nederlanders te zwaar is. En als mijn buurtgenoten gemiddelde Nederlanders zijn, dan wordt van alles wat in deze supermarkt gekocht wordt *een derde* weer weggegooid. Een cursus christelijk boodschappen doen, zou dat wat zijn?

Ieder mens Ik sla de weg terug naar huis in. Huizen, huizen, huizen. Mensen, mensen, mensen. In een roman kwam ik laatst een prachtige zin tegen: 'Wat kan men zich toch in de mensen vergissen. Mijn God, wat weten wij weinig van elkaar. Wij zijn geneigd om in onze naaste een marionet te zien en kunnen ons bijna niet voorstellen dat iedere mens een wereld is.'¹

Iedere mens een wereld. Achter elke voordeur genoeg verhalen om een boek mee te vullen. Nu ik hier wandel met God valt me op van hoe weinig huizen ik weet wie daar woont. Je kunt jaren bij

elkaar in de buurt wonen zonder elkaar van gezicht te herkennen. Ben ik te druk met mijn eigen dingen? Leef ik te veel binnen de kerk? Ik zou met al deze mensen willen spreken over Gods goedheid door Jezus Christus. Maar ik ben niet zo van het zomaar aanbellen. Wat kan ik betekenen voor mijn straat? Ik moet denken aan die mooie tekst waar ik laatst over preekte: 'Bid tot de HEER voor de stad, en zet je in voor haar bloei, want de bloei van de stad is ook jullie bloei' (Jeremia 29:7).

*'Wandelen met God
wordt bidden voor de
kerk. En bidden tegen
de wanhoop'*

Ik ben weer thuis. Mijn uitvalsbasis voor het leven met God. Gemakkelijker gezegd dan gedaan. Je kunt God niet zien of horen. Het is veel gemakkelijker God te vergeten dan mij lief is. Ik wil je dit nog meegeven:

leven, wandelen met God is moeilijk. Een wandeling met God kan je erbij helpen!

¹ Albert van der Hoogte, *Het laatste uur*, blz. 203.

Misbruik wordt gestraft

DIE DUIZENDEN GESLACHTEN ZIJN LIEFDE BEWIJST, DIE SCHULD, MISDAAD EN ZONDE VERGEEFT, MAAR NIET ALLES ONGESTRAFT LAAT.

Exodus 34:7

De laatste vijf woorden ('maar niet alles ongestraft laat') zijn in de NBV opvallend anders vertaald dan we in Bijbelvertalingen in Nederland gewend zijn:

- maar (de schuldige) houdt Hij zeker niet onschuldig (NBG51)
- en een schuldige niet ongestraft laat (Willibrordvertaling)
- maar niet alles ongestraft laat (NBV)

De haakjes in de NBG51 geven aan dat de woorden 'de schuldige' in de Hebreeuwse tekst ontbreken; ze zijn door de vertalers toegevoegd. Dat was een ongelukkige greep, die via de Statenvertaling teruggaat op de oude Griekse vertaling.

De toegevoegde woorden scheppen een probleem dat in de Hebreeuwse tekst afwezig is. Ze wekken de indruk van een op z'n minst dubbele agenda bij JHWH. Eerst schuld, misdaad en zonde vergeven en vervolgens een schuldige niet ongestraft laten – zijn dat niet twee dingen die elkaar uitsluiten?

De weergave in de NBV is een duidelijke verbetering. Maar het is wel belangrijk dat je het goed (voor)leest. Je kunt de vijf woorden lezen met de nadruk op het woord 'alles': 'maar niet *alles* ongestraft laat'. Dan klinkt het alsof JHWH selectief is. Hij laat ongestraft, maar 'niet alles'.

Je kunt de woorden echter ook lezen met de nadruk op de woorden 'ongestraft laat'. Het helpt als je daar het woord 'maar' bij denkt: 'maar niet alles maar ongestraft laat.' Op de juiste manier gelezen (met of zonder het extra 'maar') wordt 'maar niet alles ongestraft laat' een treffende weergave van de Hebreeuwse constructie waar de persoonsvorm van

een werkwoord gezelschap krijgt van een van de twee infinitiefvormen van datzelfde werkwoord.

In de meeste gevallen zet je met zo'n constructie een dikke streep onder het voornemen of de intentie die wordt uitgedrukt in de persoonsvorm (vergelijk 'zeker niet' in de NBG51). Soms wordt de constructie op een andere manier gebruikt. Dan geeft het de reikwijdte aan van de door het werkwoord uitgedrukte handeling. En dat lijkt hier het geval.

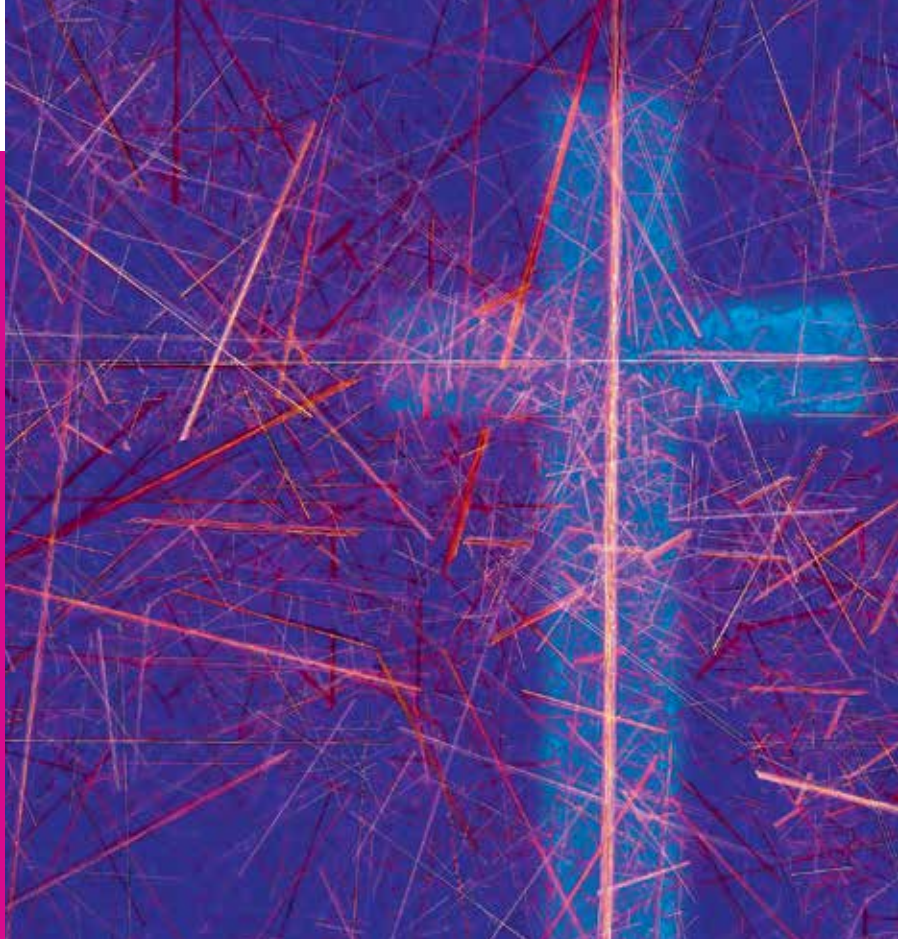
'Maar niet alles ongestraft laat' – deze woorden kijken niet terug, maar vooruit. Inderdaad, JHWH's vergevingsgezindheid heeft iets eindeloos: Hij is zelfs bereid een wild dansfeest rond een zelfgemaakt afgodsbeeld te geven.

Voor mensen is het vervolgens maar een kleine stap te denken dat JHWH alles maar ongestraft laat. Zo zijn wij. Intussen hebben we JHWH gemaakt tot iemand die schuld, misdaad en zonde niet serieus neemt. Zo is Hij niet.

Speculeren op JHWH's vergevingsgezindheid is eigenlijk niets anders dan misbruik maken van zijn barmhartigheid. De apostel Paulus verwoordt de nieuwtestamentische variant ervan als volgt (Rom. 6:1): 'Betekent dit nu dat we moeten blijven zondigen om de genade te laten toenemen?' Heel herkenbaar. Paulus' reactie is helder (Rom. 6:2): 'Dat in geen geval.' Zo ga je niet met de God van alle ontferming om – zoals ieder weldenkend mens zou moeten concluderen. Het is blijkbaar nodig dat op de uitbundige woorden over JHWH's eindeloze vergevingsgezindheid een waarschuwing volgt. Zo weldenkend zijn wij niet. Niemand kan nu nog zeggen dat hij het niet wist. Misbruik wordt gestraft.

*Speculeren op JHWH's vergevingsgezindheid
is misbruik maken van zijn barmhartigheid*

Een goede titel vertelt al veel over wat je van een boek kunt verwachten. Bij *Zo zou je kunnen geloven* moest ik onwillekeurig denken aan een titel die velen nog vaag zullen kennen: Venema's *Wat is een christen nodig te geloven?*, zo'n boek dat in de kast staat sinds je het als belijdenisgeschenk kreeg. Een titel met een vraagteken, maar met welomschreven antwoorden.

Geloof dat ertoe doet

TEKST: DOLF TE VELDE, PREDIKANT TE PIJNACKER-NOOTDORP EN POSTDOC ONDERZOEKER SYSTEMATISCHE THEOLOGIE AAN DE TU KAMPEN ///

Het boekje dat Maarten Wisse schreef, is bewust veel opener. Niet een voorschrift: zo moet je geloven. Ook niet een uitleg van het vaststaande geloof: zo zit het. Maar uitnodigend, als een voorstel dat je op zijn merites mag beoordelen: zo zou je kunnen geloven.

Betekenis Wisse is docent dogmatiek en oecumene aan de VU in Amsterdam. Hij verkent eerst een viertal vormen van geloven die voor het Nederlandse protestantisme van vandaag belangrijk zijn: traditioneel, gemoderniseerd, evangelicaal en buitenkerkelijk. Hij bespreekt ze op een creatieve manier

aan de hand van een kenmerkend lied. Wisse is er niet meteen op uit de waarheid of onwaarheid van deze vormen van geloof aan te wijzen, hij is op zoek naar *betekenis*. Welk verschil maakt je geloof in de praktijk van je leven? Op welke existentiële vragen helpt het antwoord geven? Bij elk van de vier geloofstypes noteert Wisse welke winst en welk verlies aan betekenis ze opleveren. Wie zichzelf spiegelt aan deze vormen van geloven, zal veel herkennen. Je ontdekt al gauw – althans, zo verging het mij – dat je niet per se in één hokje

past. De traditionele nadruk op schuld en verzoening, de ‘gemoderniseerde’ vraag naar praktische relevantie en medemenselijkheid, het evangelicale verlangen naar tastbare nabijheid van God, de ‘buitenkerkelijke’ afkeer van in-

stituten en vaste vormen: al deze accenten kom je in de geloofspraktijk binnen onze kerken tegen. Het talent van Wisse is om de kern te raken zonder in clichés te verzanden. Zo neemt hij het op voor de traditionele leer over de zonde. Hij maakt duidelijk dat het psychologisch gezond en bevrij-

‘Het talent van

Wisse is om de kern

te raken zonder in

clichés te verzanden’

dend is om je eigen falen zo diep onder ogen te zien. Alleen dan is werkelijke verlossing mogelijk. Omgekeerd kan gezond schuldbesef alleen functioneren als de realiteit van Gods vergeving ons geschonken wordt ('anders zou je haast van de brug springen...', p. 24), of je gaat het christelijke leven vastleggen in rigide gedragscodes die de fundamentele onzekerheid onderdrukken.

Surplusgoed Vier vormen van geloven op een rij, met sterke en zwakke punten – maar daarmee heb je nog niet een beeld van hoe je zou kunnen geloven. In het tweede deel van zijn boek gaat Wisse op zoek naar een kader om de kern en de kracht van het christelijk geloof in naar voren te brengen. Zo'n kader vindt hij in de klassieke liturgie van de paaswake. In het 'gemoderniseerde' midden van de Protestantse Kerk is de viering in de nacht voorafgaand aan Pasen de belangrijkste dienst van het kerkelijk jaar. Voor Wisse komen in deze viering onverwacht de belangrijkste betekenselementen van het christelijk geloof samen, in een combinatie van Bijbellezingen, maar vooral in de nauwe koppeling van de doop en het avondmaal. Door de doop krijgt de jonge christen deel aan het lijden en sterven van Christus én aan zijn opstanding. Door in dezelfde dienst het avondmaal te vieren, ervaar je wat het is om aan tafel te zitten met de opgestane Heer, en om als christenen samen een gemeenschap te vormen. Die ervaring is niet slechts theoretisch, niet alleen iets wat je kunt weten. Door met-terdaad te vieren, krijgt de eenheid met Christus een tastbaar karakter.

Vanuit deze centrale ontdekking legt Wisse in de laatste vijf hoofdstukken de betekenis van het christelijk geloof in eigen woorden uit. Centraal staat de vraag naar 'gerechtigheid': wat is nu eigenlijk het goede, en hoe kunnen we dat bereiken? De auteur maakt een verhelderend onderscheid tussen 'negatief goed' en 'positief goed'. Veel van ons handelen en denken draait om

'negatief goed': het minimale dat je aan elkaar verschuldigd bent. Wat daar bovenuit gaat is 'surplusgoed': je hoeft het niet te doen, maar je geeft het als een vrij geschenk. Juist dat 'surplusgoed' is wat het leven mooi en menselijk maakt, en het is ook dat 'surplusgoed' waar God op uit is.

Als je nadenkt over 'het goede', stuit je onvermijdelijk ook op 'het kwaad'. Opnieuw benadrukt Wisse hoezeer dat kwaad in onszelf zit. Een eenvoudige oplossing in de trant van 'beter je best doen' is er niet. Tegen elkaar zeggen dat je eigenlijk wel oké bent, helpt al evenmin. Om een nieuw mens te worden die niet meer vastzit aan het kwaad, maar die fluitend het goede leert doen, is het nodig dat God 'heel die diffuse boel van schuld en schaamte (p.127)' van ons overneemt, en dat Hij vervolgens bij ons vanbinnen het vuur van de liefde aansteekt.

Uitnodiging Zou je zo kunnen geloven? Maarten Wisse stelt zich kwetsbaar op met dit boekje. Hij geeft niet de geijkte antwoorden, maar laat je ontdekken waar de diepste vragen liggen. Dat ontmaskert in zekere zin bestaande

vormen van geloven. Er zit ook een uitnodiging in die inspireert: christelijk geloof is een verhaal waar je in kunt stappen om te ervaren dat het waar is en dat het je leven verandert. Tegelijk denk ik dat het verhaal nog iets breder verteld kan worden dan Wisse in dit boekje doet. Geloven draait in zijn weergave vrijwel uitsluitend draaien op de as van zonde en genade, goed en kwaad. Bekering, inkeer en vernieuwing zijn dan het scharnier, en terecht. Maar wat sterker uitgewerkt zou mogen worden is dat geloven vooral betekent: geloven in iemand. Wij geloven in God als persoon, de Drie-enige met zijn wereldwijde werk van schepping en verlossing, met zijn niet aflatende inzet voor ons en onze wereld.

In samengebalde vorm zit dat uiteraard in de liturgie van de paaswake, maar het verhaal zou voor mij nog meer 'uitgepakt' mogen worden. In de volle breedte van het leven is geloof in God iets wat ertoe doet.

N.a.v. Maarten Wisse, *Zo zou je kunnen geloven*. Franeker (Uitgeverij Van Wijnen), 2013. 176 pagina's, € 14,95.

Een calvinistische verademing

TEKST: DAVID DE JONG, PREDIKANT TE DEN HAM ///

Voor het nieuwe Liedboek uitkwam, had ik als meelezer voor de Friese vertaling al veel nieuwe liederen onder ogen gehad. Dit lied was het eerste dat me raakte. Gelukkig kwamen er daarna meer liederen waar ik blij mee was. Maar nu ik voor de eerste keer in deze rubriek een nieuw lied voor het voetlicht mag halen, begin ik met het lied waar mijn liefde voor het nieuwe Liedboek mee begon.

Door wat voor grote eenzaamheden

582

- 2 De laatste drie die Hem behoorden
die sliepen in Getsemane;
en wij, wij waken wel met woorden,
maar gaan niet met Hem mee.
- 3 Onder het duister van zijn Vader
vernedert Hij zich in het stof,
en niemand, niemand komt Hem nader
daar in de donkere hof.
- 4 Wij kunnen wel bij Hem verwijlen
met onze woorden en ons lied,
maar kunnen niet zijn lijden peilen,
zijn duisternissen niet.
- 5 Wij stuwen wel met vrome wensen
en met gebeden om Hem heen.
Maar de verlossing van de mensen
die lijdt Hij heel alleen.

tekst Jan Willem Schulte Nordholt
melodie Eric Jan Joesse

Wat trof me nu zo in deze tekst van Jan Willem Schulte Nordholt, vraag ik me af? Het zal er vast mee te maken hebben dat ik bij de teksten die ik tot dan toe gezien had het gevoel gekregen had: 'Door wat voor grote wazigheden zijn ze aan mij voorbijgegaan?' Dan doet het goed ineens een tekst te lezen waarin over onze verlossing op dezelfde manier gesproken wordt als in de Heidelbergse Catechismus: voor ons en zonder ons. In de woorden van Schulte Nordholt: 'Maar de verlossing van de mensen die lijdt Hij heel alleen.'

Orthodox Toch raakte dit lied me niet zozeer omdat het rechtzinnig is, als wel omdat het orthodox is. Dat is niet helemaal hetzelfde. Want 'orthodox' betekent niet alleen: recht in de leer, maar ook: recht in de lofzang. Hoe dichter we het hart van het evangelie naderen, des te meer gaan we stamelen. Dat is in elk geval wel mijn ervaring. Ik geloof dat het ook niet anders kan. Op Golgota was het immers drie uur donker. De Heer Jezus kwam uit dat duister met Psalm 22 op zijn lippen: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten?' We kunnen ons geen voorstelling maken van de grote eenzaamheden waarin Hij ons voorbijgegaan is.

Kunst in de kerk

TEKST: GERBRAM HECK, PREDIKANT TE MIJDRECHT /// FOTO: ELJEE

Als Veenhartkerk willen we kerk zijn voor onze omgeving. We willen dingen doen die iets waardevols toevoegen aan de samenleving om ons heen. Daarom zoeken we naar vormen om met mensen in gesprek te gaan en hen uit te dagen na te denken over het leven.

Een van de manieren is dat we af en toe iets doen met kunst. Op dit moment is er in de Veenhartkerk een kunstexpositie met als thema 'Verlangen'. We hebben alle lokale kunstenaars gevraagd een werk aan te leveren dat binnen het thema past. Er werd heel positief gereageerd en ruim twintig kunstenaars doen mee. Het resultaat is een expositie die even mooi als divers is. Tegelijk geeft ze in zichzelf een prachtig gesprek weer van onze lokale gemeenschap over onze verlangens.

Rondom deze expo heb ik allerlei gesprekken met kunstenaars. Een van de dingen die mij opvalt is hoeveel mensen in de kunst terecht zijn gekomen na een persoonlijke crisis. Een mevrouw die na een half jaar straatvrees zich een weg naar buiten schildert. Een man die een burn-out te boven komt door te gaan schilderen en een indrukwekkende en doorleefde eigen stijl heeft ontwikkeld. Veel kunst met een verhaal, waar de pijn van het leven doorheen komt. Tegelijk realiseer ik me ook dat deze mensen in een periode van crisis en zoeken naar zichzelf en naar houvast, niet de kerk hebben gevonden als plek

van hoop. Als kerk wil je in situaties dat mensen vastlopen en er openingen ontstaan in levens, goed nieuws vertellen en perspectief bieden. Maar dan zijn er voor mensen ook veel andere opties. Kunst vervangt de kerk. Veel van deze mensen knappen niet af op het moralisme in de kerk of het 'moeten'. De lokale kunstwereld zit vol workshops 'meditatief schilderen' en 'leren ervaren', die meer vieringen zijn dan leren schilderen. Veel kunstenaars zijn ook actief met yogalessen of aura-lezingen. Waar mensen bij de kerk op afhaken is het instituut en het dogmatische systeem, die geen ruimte laten – in elk geval in hun beleving – voor henzelf en hun beleving en talenten. Zo geeft een kunstexpo veel om over na te denken. Om ruimte te maken voor mensen die op zoek zijn naar God, moet een kerk ook leren ruimte te maken voor creativiteit en voor de gaven en mogelijkheden die mensen daarin ontvangen. Laten we dat waarderen en belonen, niet afremmen of zelfs afstraffen. De kerk is ook een plek waar de creativiteit van God gevierd wordt.

Zijn lijden, zijn duisternissen peilen, dat kunnen we niet.

Maar wat kunnen we dan wel? Het lied zegt: 'We kunnen wel bij Hem verwijlen met onze woorden en ons lied.' Het lijkt of de dichter daarmee wat badinerend doet over onze woorden en onze liederen. Helemaal als hij ze in het laatste couplet 'vrome wensen' noemt.

*'Hoe dichtert we het hart van
het evangelie naderen, des te
meer gaan we stamelen'*

Toch is dat niet zo. Waarom legt hij ons anders dit vrome lied op de lippen? Blijkbaar gaat de rechte lofzang verder waar de rechte leer ophoudt. We zingen van een lijden waar geen woorden voor zijn. Dat is orthodoxie.

A capella Eigenlijk zou je dit lied a capella moeten zingen. Want hoe zou je vol op het orgel kunnen gaan als je het duister van Vader en Zoon nadert? De melodie die Eric Jan Joosse bij de tekst van Jan Willem Schulte Nordholt geschreven heeft, blijft in elk geval overeind als alle begeleiding weg zou vallen. Dat pleit voor de kwaliteit ervan. Laat één zanger de eerste drie coupletten maar voorzingen en de gemeente de laatste twee coupletten meezingen. Als alle orgels en bandjes zwijgen: een calvinistische verademing.

De synode laat vragen

TEKST: WIM VAN DER SCHEE, PREDIKANT TE AMSTERDAM-ZUID-WEST EN NAMENS DE PS VAN HOLLAND-NOORD AFGEVAARDIGD NAAR DE SYNODE VAN EDE ///
FOTO: BERNARD ZUIDHOF, DALFSEN

‘Wat ons drijft is de liefde van Christus.’ Die woorden van Paulus uit 2 Korintiërs 5:14 gaf ds P. Niemeijer ons op 31 januari mee op de bidstond voor de synode. Het was weldadig dat hij ons die woorden niet maar als opdracht meegaf: zorg er voor dat Christus’ liefde je drijfveer is... Nee, hij ging voor in gebed dat die liefde van Christus ons bij alle werk gegeven zou worden als onze werkelijke drive.

Het verging me in die dienst zoals zo vaak in een kerkdienst: in de veelkleurigheid van liederen, Schriftlezing, gebeden, geloofsbelijdenis en preek gingen die woorden van Paulus hun eigen gang in mijn hart. Wellicht mede dankzij de subtiële manier waarop de pianiste een extra laag in het zingen aanbracht met allerlei muzikale citaten uit andere liederen. En wellicht mede dankzij de rust en de ruimte waarin we samen met zoveel woorden afhankelijk konden zijn van de enige Heer van de kerk. Het was een echte eredienst, vol concentratie op de enige echte God, en dus ook vol extra lagen

betekenis, evocatief, misschien wel onbedoeld verleidelijk.

Ruimhartig Alles was af geweest als we deze dienst als een complete eredienst gevierd hadden, en Jezus zelf in brood en wijn gedeeld hadden. Moet je

je voorstellen: de veront-ruste broeder die Jezus concreet doorgeeft aan de ongeduldige twijfelaar.

De zuster die van haar kinderen geleerd heeft hoeveel meer dimensies Jezus’ liefde heeft dan ze ooit dacht, die Jezus doorgeeft aan de broeder die zo zeker weet dat hij gelijk

heeft. En zo door, met alle verschillen en kleuren en smaken christenen die

de dienst bijwoonden. Het had gekund, en eerlijk gezegd vond ik de dienst als geheel er zonder meer om vragen. Wat ons drijft is de liefde van Christus voor heel zijn lichaam, meer nog, voor wie er ook maar in dat lichaam een plek zou kunnen krijgen: één mens is voor alle mensen gestorven, waardoor alle mensen zijn gestorven. Paulus’ Heer is gelukkig zo veel ruimhartiger dan wij.

Verantwoordelijkheid Maar goed, ook zo al bleek het Woord levend. En onwillekeurig ging het zijn eigen gang. Bij de liefde van Christus hoort het volgens Paulus dat God zelf niet meer doet dan een oproep (2 Kor. 5:20). Hij laat vragen. Hij geeft mogelijkheden. Hij geeft ruimte. Hij neemt de mensen serieus van wie Hij houdt. Niet door kracht, niet door geweld, maar door de eigen overtuigingskracht van de Geest. Als er iets is wat de Vader van Jezus Christus niet doet, is het dwingen, manipuleren, controleren, regelen dat dingen zo gaan als ze zouden moeten gaan. God laat vragen: laat u met God verzoenen. Wat een soevereine liefde uit zich in die vraag. God laat ook niet soebatten en smeken: houd toch van Mij, zie je

Vanouds ging

het om de

overtuigingskracht

van geestelijk

genomen besluiten’

Ontmoetingskerk

niet hoe Ik van jou houd? De liefde van Christus laat Hem zo'n rijke jongeman aankijken (Marc. 10:21), maar vervolgens weer gaan (vers 22). 'Willen jullie ook niet weggaan?' (Joh. 6:67) – Jezus vraagt het. Jezus' liefde is geen lievigheid. Hij spaart geen kool en geit. Als het nodig is: mensen moeten niet gerustgesteld worden, ze moeten iets leren. We hebben onze eigen verantwoordelijkheid. Onwillekeurig vraag je je dan af: zijn wij in staat ons door die werkelijke liefde van Christus te laten leiden? Zijn wij in staat als serieus bestuursorgaan van de kerken toch niet te proberen de kerken te dwingen, te controleren, te sturen? Zijn wij in staat mensen alleen maar te vragen, en ze vervolgens te laten gaan als ze niet willen? Zijn wij in staat, net als Jezus, mensen werkelijk hun

eigen verantwoordelijkheid te gunnen? Zijn wij in staat om veel meer dan we gewend zijn aan de kerken over te laten, om in bepaalde situaties anderen de eigen verantwoordelijkheid voor het evangelie te laten?

Overtuigingskracht Misschien moet je daarvoor nog veel intensiever afhankelijk zijn van Jezus als de enige Heer van de kerk dan we sowieso al willen zijn. We hebben de laatste jaren leren spreken over de bindende *rechtskracht* van besluiten van kerkelijke vergaderingen. Maar als puntje bij paaltje komt, is dat nu werkelijk zo belangrijk? De oude kerk heeft zich daar nooit over opgewonden. Vanouds ging het om de *overtuigingskracht* van geestelijk genomen besluiten. Die overtuigingskracht blijkt

uit de ontvangst van besluiten door de kerken. De synode laat vragen: dit is het licht dat wij van de Geest van Christus ontvangen hebben, wat vinden jullie? En dan blijkt vanzelf hoe de Heer van de kerk zijn kerk leidt. Kwetsbaar als de gekruisigde zelf. IJzerenheinig geconcentreerd op de wervende kracht van echte liefde, de manier waarop God zelf al sinds de schepping opereert. Wat we ook gaan doen en besluiten als synode, ik hoop dat dat in de kerken gelezen wordt op de manier die ik net schetste: 'De synode laat vragen' – zelfs als het ons niet lukt en we toch controleren, toch machtswoorden spreken, toch te menselijk blijken om christelijk te zijn. Als de liefde van Christus betekent dat God zelf al laat vragen, wat kunnen wij meer doen?

ADVERTENTIE

Tijd van bezinning boeken voor de veertig- en vijftigdagentijd

40 dagen: Feest van genade

Aad Kamsteeg/Ronald Westerbeek

Zes weken ga je samen op ontdekkingsstocht naar de drijfveer van het missionair gemeentezijn. Met zes themazondagen. Een werkboek voor een gemeenteproject. Maar ook geschikt voor individueel gebruik.

144 p., € 8,90

voor gemeenteprojecten en voor persoonlijke lezing

Hij nam het kruis en ging...

M.R. van den Berg/Reinier Sonneveld

In dit dagboek volg je Jezus op de voet tijdens zijn laatste uren voor zijn kruisdood. Ds. Meint van den Berg schreef eerder *Via Dolorosa*. Reinier Sonneveld bewerkte het tot een dagboek, aangevuld met foto's, gebeden, opdrachten, bijbelteksten en gespreksvragen. 156 p., € 10,00

Jezus voor ogen

Marleen Hengelaar-Rookmaaker (red.)

Op zoek naar handvatten om de veertigdagentijd te vieren? Probeer het dan eens niet alleen met woorden, maar ook met beelden. In dit boek vind je voor elke dag een prachtig kunstwerk en een tekst die het beschrijft en zoekt naar de betekenis. Met handleiding voor groepsgesprekken. 176 p., € 16,90

Op weg naar Pinksteren

Ds. Jan Mudde

Dit dagboek is bijzonder geschikt voor het toelevens naar Pinksteren. Het boek Efeziërs vormt de leidraad. Paulus schrijft over de kracht van de Geest en moedigt de lezers aan vreugde te vinden in hun opgestane Heer. Met leesrooster en bezinningsvragen. 184 p., € 12,50

Buijten & Schipperheijn Motief

www.buijten.nl – in de boekwinkel

UIT DE KERKEN

Beroepbaar:

Kand. A.M. Leeftink te Barendrecht, verbonden aan de Missionaire Arbeid Rijnmondgebied. martijn@hetkruis.nl.

Aangenomen:

Naar Zeewolde: P. Poortinga te Drachten-Zuid/West.

Naar Enschede-Zuid (geestelijk verzorger Zorggroep Manna): P.J. de Haan te Lutten.

Naar Roden: J. Plug, (voorheen missionair opbouwwerker te Benin, verbonden aan Gouda), die bedankte voor Wapenveld.

Preekconsent:

De classis Hattem heeft aan ds. D.F. Ensing per 1 maart de bevoegdheid verleend om als predikant voor te blijven gaan in kerkdiensten en daarbij de sacramenten te bedienen. (tel. 0525-701092, 06-46524422 en e-mail: dfensing@gkv.nl).

Jubileum:

Bennekom, 3 maart. Veertig jaar predikant: ds. H. Folkers (1946).

Beëindiging predikantschap:

J.G. van der Hoeven, emerituspredikant van de kerk van Harlingen, wegens onttrekking aan het kerkverband.

Toetreders zijn onmisbaar om te voorkomen dat een kerkelijke gemeente indut

Wilt u reageren op deze stelling of op de inhoud van dit nummer? Ga naar www.dereformatie.nl of volg *De Reformatie* op Twitter: @dereformatie of Facebook www.facebook.com/dereformatie.

Volgende keer in *De Reformatie*: 'Geloofsgesprekken voeren met medegelovigen', met bijdragen van Hans Schaeffer (nut en noodzaak van geloofsgesprekken); van het Praktijkcentrum (drie praktische handreikingen voor het voeren van een geloofsgesprek) en van Heleen Sytsma (geloofsgesprekken organiseren in je wijk of regio). De aprilnummers gaan achtereenvolgens over 'Stilte' en over 'Het kruis'. Ideeën voor nieuwe thema's? Geef ze door aan de redactie via redactie@dereformatie.nl.

Ga voor proefnummers en abonnementen naar www.dereformatie.nl

ADVERTENTIE

Laat Roos niet langer wachten. Geef haar de reis naar gereformeerd onderwijs!

Geef ook
Schoolgeld

Al 30 jaar geeft CFA/Schoolgeld voor/om gereformeerd onderwijs. Want goed onderwijs is de basis voor een goede toekomst. Zeker wanneer docenten vanuit hun geloof in God leerlingen begeleiden naar volwassenheid, onderwijs geven en omgaan met de aan hen toevertrouwde leerlingen. Logisch dus dat veel ouders de keuze voor gereformeerd onderwijs ondersteunen.

Helaas zijn er niet veel gereformeerde scholen in ons land. Met als gevolg dat Roos en veel andere kinderen soms lang moeten reizen. Dat is niet erg, maar de kosten voor het openbaar vervoer kunnen daardoor behoorlijk oplopen.

Ouders die deze kosten niet kunnen opbrengen, kunnen voor financiële ondersteuning terecht bij CFA/Schoolgeld. Hiervoor is jaarlijks een bedrag van € 500.000,- nodig. Op dit moment hebben we daarvoor € 38.200,- opgehaald. Uw hulp is dus nog van harte welkom.

Helpt u mee? Laat Roos niet langer wachten. Uw bijdrage is van harte welkom op giro 5350018 t.n.v. Stichting CFA Zwolle of op www.cfascchoolgeld.nl. Alvast bedankt!

Geef ^{om} voor gereformeerd onderwijs!

Schoolgeld
VOOR GEREFORMEERD ONDERWIJS

